



## ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ

# ΣΥΝΑΞΗ ΑΓΑΠΗΣ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ  
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

### Τὸ μοναδικὸ χρέος

Ἐνορίες τῆς σκλαβωμένης Ἀθήνας» θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιγράψουμε καλλίτερα τὸ κείμενο ποὺ παραθέτουμε στὴ στήλη τῶν «Περιπλανήσεων», ἔτσι ὅπως ἀκριθῶς ὁ ἀγωνιστὴς Παναγῆς Σκουζὲς ὀνομάζει τὸ «Χρονικό» του<sup>1</sup>. Φέτος, 190 χρόνια ἀπὸ τὸ τέλος τῆς φρικτῆς ἐκείνης τυραννίας τῆς Ἀθήνας ποὺ περιγράφει ὁ Σκουζὲς, ἀφήνουμε νὰ πνεύσει λίγο ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ἀδούλωτο πνεῦμα, ποὺ ἔπνεε στὶς καρδιές τῶν Ἀθηναίων.

Χρεωμένοι οἱ ὅιοι, ἀπὸ κεφαλῆς μέχρις οὐχῶν στὸν ξένο κατακτητὴ, δὲν ξεγνοῦσαν, ἐκείνες τὶς δυσκολές ὥρες, ὅτι μοναδικὸ χρέος, μοναδικὴ ὀφειλὴ τους ἦταν ν' ἀγαπᾶει ὁ ἕνας τὸν ἄλλο (Ρωμαίους γ' 8). Αὐτὴ τὴν ἀλληλεγγύη, αὐτὴ τὴν φιλαδελφία ὡς ζωντανὴ ἐνοριακὴ πράξη, βλέπουμε νὰ ζετυλίγεται μπροστά μας μέσα ἀπὸ τὶς γραμμὲς ὀλίγων παραγράφων τοῦ χρονικοῦ. Αὐτὴ τὴν κοινότητα, τὴν κατὰ κάποιον τρόπο «συγκλήρωση τοῦ βίου παντὸς» πραγματοποιοῦσαν οἱ ἀθηναϊκὲς ἐνορίες σύμφωνα μὲ τὴ μαρτυρία τοῦ Παναγῆ Σκουζέ<sup>2</sup>.

### Πολιτισμὸς ἀγάπης

Αὐτὴ ἡ «συναξὴ ἀγάπης» γύρω ἀπὸ τὸ Ναό, ποὺ τόσο ὁμορφα ἀναπαριστᾷ τὸ προοπτικὸ σχέδιο τοῦ Γ. Τραυλοῦ (1964) τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη, Ἐκκλησίας μεταδουζαντινῆς τοῦ 16ου αἰῶνα στὴ θόρεια πλευρὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου<sup>3</sup>, θέτει καίρια ἐρωτήματα γιὰ τὴν ἄσκηση τοῦ ἐνοριακοῦ κοινοτικοῦ πνεύματος στὴν ἐποχὴ μας. Ἡ Ἀθήνα, ὡς πάλι συνεχοῦς θεολογικῆς καὶ πολιτιστικῆς συμβολῆς, δὲν εἶναι μόνον τίτλος Διεθνοῦς Συμποσίου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ποὺ πραγματοποιήθηκε τὸν περασμένο Δεκέμβριο στὴν πρωτεύουσα<sup>4</sup>.

Ἡ Ἀθήνα ἦταν καὶ μπορεῖ νὰ εἶναι μιὰ συνεχῆς μαρτυρία πολιτιστικῆς, τῆς ὁποίας οἱ προϋποθέσεις νὰ εἶναι θεολογικές. Μαρτυρία ἑνὸς πολιτισμοῦ τῆς ἀγάπης, ἑνὸς πολιτισμοῦ τῆς κοινότητος,

ποὺ ζυμώνεται σὲ πρωτογενεῖς σχέσεις μέσα στὴν Ἐνορία. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο εἶναι ἴσως δυνατὸ νὰ ἐξακολουθήσει ν' ἀναγνωρίζεται μόνιμα —καὶ ὄχι μόνον ν' ἀνακηρύσσεται ἔπαξ— ὡς πολιτιστικὴ πρωτεύουσα τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ἀκόμα καὶ τῶν Οἰκονομικῶν.

Γιὰ τὴν ἀπάντηση αὐτῆς ἐκείνης ἐποχῆς, δὲν ἀντηχεῖ ὑποτιμημένο, ἀλλὰ «μετασχηματίζεται» στὸς ὀρίζοντες μᾶς ἡ κοινότης οἰκονομίας. Αὐτὸς, ὅμως, ὁ μετασχηματισμὸς ἀπαιτεῖ ἐπίπονο θεωρητικὸ καὶ πρακτικὸ κόμητο. Δὲν ἀρκοῦν ἀπλὲς λεκτικὲς ὑποδείξεις καὶ πόθοι εὐσεβεῖς. Ὅλοι καλούμεθα «μὲ λογισμὸ καὶ μ' ὄνειρο» νὰ συμβάλουμε πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί.

1. Τὸ Χρονικό γράφτηκε στὰ 1841. Τὴν ἐπιμέλεια καὶ τὴν ἀποκατάσταση τῶν χειρογράφων ἔκανε ὁ Γ. Βαλέτας. Ἡ παράθεση γίνεται ἀπὸ τὸ Γ' Χειρόγραφο (1846-1847;), παράγραφοι 33-46, σ. 133-136. Ἀθήνα, Ἐκδ. Α. Κολοσσῶν, 1948.

2. Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα δὲν συνέβαιναν μόνον στὴν Ἀθήνα. Ἡ «γλυκεῖα παρατήρησις» τοῦ Ἀνανόμου τοῦ Ἑλληνοῦ, συγγραφέα τῆς Ἑλληνικῆς Νομορχίας, ποὺ τὴν κάνει «διὰ κοινὴν μας χαρὰν», διαπιστώνει ὅτι ἡ φιλευσπλαχνία σώζεται εἰς ὅλους τοὺς Ἑλληνας καὶ ἡ ἀρετὴ λάμπει ἀνάμεσα εἰς τὸν βόρβορον τῆς τυραννίας. Καὶ συνεχίζει: «Εἰς ὅλας τὰς πολιτείας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξόχως εἰς τὰ Ἰωάννινα κάθε ἡμέραν ὅλοι οἱ συμπολιτῆς στέλλουσιν εἰς τοὺς φυλακισμένους καὶ φαγητὰ καὶ ἐνδύματα καὶ κάθε ἄλλον ἀναγκαῖον. Ὅταν δὲ κανεὶς ἀδικῆται καὶ κατατρέχεται, κάθε γείτων νομίζει χρέος του νὰ τὸν βοηθήσῃ ὡς δύναται» (πάρ. 138 μὲτ' ἡμῶν μετὰ τὴν ὑποσημείωση, σ. 106-107, στὴν ἔκδοση τοῦ Βιβλιοπωλείου Ε. Γ. Βαγιονάκη, μὲ εἰσαγωγή καὶ ἐπιμέλεια Ν. Β. Τωμαδάκη, Ἀθήναι 2 1948 (1806).

3. Τὸ σχέδιο πήραμε ἀπὸ τὸν κατάλογο ἐμῶν τοῦ Ἐκθέσεως στὸ Ἰδρυμα Γουλανδρῆ - Χάρν (25 Σεπτεμβρίου - 15 Νοεμβρίου 1985): Ἀθήνα, ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ ἀρχαίου κόσμου ὡς τὴν ἴδρυση τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους, Ἀθήνα, Ἐκδ. τοῦ Ἰπουργείου Πολιτισμοῦ, 1985, εἰκόνα 202, σ. 83.

4. Βλ. σχόλια τοῦ Καθηγητοῦ Εὐαγγέλου Θεοδώρου στὸ περ. «Ἐκκλησία» 1986, σ. 7-9, 65-67, 113-116.